

ΥΛΗ ΑΓΓΛΙΚΩΝ

Β΄τάξη

Σελ. 11-55 (Student's Book)

Σελ. 6-47 (Workbook)

Η γεωγραφία του Πόντου

Η Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας ιδρύθηκε το 1204 από τους Κομνηνούς Αλέξιο και Δαβίδ, όταν οι Φράγκοι της Δ' Σταυροφορίας κατέλυσαν το Βυζαντινό κράτος. Το Ποντιακό κράτος, αν και έζησε 257 χρόνια χωριστά από τα άλλα ελληνικά κρατίδια, αναδείχθηκε σ' ένα προπύργιο του ελληνισμού και διατηρήθηκε ως το 1461, δηλαδή 8 χρόνια μετά την άλωση της Πόλης.

Η Ιστορία του Πόντου

Η παρουσία των Ελλήνων στην περιοχή του Πόντου χρονολογείται από την αρχαιότητα. Γύρω στα 1.000 π.Χ. τοποθετούν οι μελετητές την πραγματοποίηση των πρώτων εμπορικών ταξιδιών στην περιοχή αυτή για την αναζήτηση κυρίως χρυσού και άλλων μεταλλευμάτων. Η οργανωμένη αποστολή του Ιάσονα και των Αργοναυτών στην Κολχίδα, οι περιπλανήσεις του Ορέστη στη Θοανία του Πόντου, οι περιπέτειες του Οδυσσέα στη χώρα των Κιμμερίων, η τιμωρία του Προμηθέα από τον Δία και η εξορία του στον Καύκασο, το ταξίδι του Ηρακλή στον Πόντο, καθώς και άλλοι γοητευτικοί ελληνικοί μύθοι, που αναφέρονται ειδικά σ' αυτόν τον γεωγραφικό χώρο, επιβεβαιώνουν την ύπαρξη των πανάρχαιων αυτών εμπορικών δρομολογίων. Λεπτομέρειες για τη ζωή των Ελλήνων της σημαντικότερης πόλης του Πόντου, της Τραπεζούντας, μας δίνει ο ιστορικός Ξενοφών, στο έργο του Κύρου Ανάβασις το 401 π.Χ., όπου αναφέρει ότι οι Μύριοι (που έμειναν στην περιοχή της Τραπεζούντας) επί τριάντα μέρες γνώρισαν την πατροπαράδοτη φιλοξενία των Ελλήνων του Πόντου.

Ο Πόντος στα χρόνια της βασιλείας των Μιθριδατών, απέκτησε πολύ μεγάλη φήμη. Η ελληνική γλώσσα καθιερώθηκε στο βασίλειο ως επίσημη γλώσσα επικοινωνίας.

Γενοκτονία

Η άλωση της Τραπεζούντας το 1461 από τους Οθωμανούς, δεν αλλοίωσε το φρόνημα και την ελληνική τους συνείδηση, παρότι ζούσαν αποκομμένοι από τον εθνικό κορμό.

Μπορεί να αποτελούσαν μειονότητα (το 40% του πληθυσμού), αλλά γρήγορα κυριάρχησαν στην οικονομική ζωή της περιοχής, ζώντας κυρίως στα αστικά κέντρα. Το 1908 ήταν μια χρονιά – ορόσημο για τους λαούς της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Τη χρονιά αυτή εκδηλώθηκε και επικράτησε το κίνημα των Νεότουρκων, που έθεσε στον περιθώριο τον Σουλτάνο. Οι Νεότουρκοι έδειξαν το σκληρό εθνικιστικό τους πρόσωπο, εκπονώντας ένα σχέδιο διωγμού των χριστιανικών πληθυσμών και εκτουρκισμού της περιοχής, επωφελούμενοι της εμπλοκής των ευρωπαϊκών κρατών στο Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Το ελληνικό κράτος, απασχολημένο με το «Κρητικό Ζήτημα», δεν είχε τη διάθεση να ανοίξει ένα ακόμη μέτωπο με την Τουρκία.

Οι Τούρκοι με πρόσχημα την «ασφάλεια του κράτους», εκτοπίζουν ένα μεγάλο μέρος του ελληνικού πληθυσμού στην αφιλόξενη μικρασιατική ενδοχώρα, μέσω των λεγόμενων «ταγμάτων εργασίας» («Αμελέ

Ταμπουρού»). Δούλευαν σε λατομεία, ορυχεία και στη διάνοιξη δρόμων, κάτω από εξοντωτικές συνθήκες.

Οι περισσότεροι πέθαιναν από πείνα, κακουχίες και αρρώστιες.

Αντιδρώντας στην καταπίεση των Τούρκων, τις δολοφονίες, τις εξορίες και τις πυρπολήσεις των χωριών τους, οι Ελληνοπόντιοι, όπως και οι Αρμένιοι, ανέβηκαν αντάρτες στα βουνά για να περισώσουν ό,τι ήταν δυνατόν. Μετά τη Γενοκτονία των Αρμενίων το 1916, οι τούρκοι εθνικιστές υπό τον Μουσταφά Κεμάλ είχαν πλέον όλο το πεδίο ανοιχτό μπροστά τους για να εξολοθρεύσουν τους Ελληνοπόντιους. Ό,τι δεν κατάφερε ο Σουλτάνος σε 5 αιώνες το πέτυχε ο Κεμάλ σε 5 χρόνια!

Στις 19 Μαΐου 1919 ο Μουσταφά Κεμάλ αποβιβάζεται στη Σαμψούντα για να ξεκινήσει τη δεύτερη και πιο άγρια φάση της Ποντιακής Γενοκτονίας, υπό την καθοδήγηση των γερμανών και σοβιετικών συμβούλων του. Μέχρι τη Μικρασιατική Καταστροφή το 1922, εκτιμάται ότι στοίχισε τη ζωή περίπου 213.000-368.000 Ελλήνων.

Ο Τοπάλ Οσμάν ήταν ένα από τους ηγέτες των Τούρκων ατάκτων με δική του ομάδα. Έτρεφε άσβεστο μίσος για τους Έλληνες και έγινε ο μεγαλύτερος διώκτης τους. Ο Τοπάλ έμεινε στην ιστορία για τη βαρβαρότητα του ως «ο σφαγέας των Ποντίων» ή «η ύαινα του Πόντου».

Ο Τοπάλ Οσμάν ηγήθηκε μιας παρακρατικής συμμορίας και ανέλαβε το έργο που του ανέθεσε ο Κεμάλ: Να εκκαθαρίσει τον Πόντο από τους Έλληνες. Συγκρότησε εκτεταμένα δίκτυα με πολλούς άντρες, οι οποίοι δρούσαν στα ελληνικά χωριά στην περιοχή της Κερασούντας. Τρομοκρατούσαν τους κατοίκους, απειλώντας τους ότι αν δεν φύγουν οικειοθελώς θα

δολοφονηθούν ή θα εκδιωχθούν και οι περιουσίες τους θα καταστραφούν, όπως και έγινε τελικά....

Η πολιτική του Τοπάλ Οσμάν βασιζόταν στην καταστροφή των συμβόλων των χριστιανικών πληθυσμών, που ήταν οι εκκλησίες και τα σχολεία. Ταυτόχρονα έκαιγε τα χωριά για να μην υπάρχει δυνατότητα να ξαναγυρίσουν οι πληθυσμοί που εκτόπιζε ή εξόντωνε....

Ο Οσμάν το 1923 σκότωσε τον βουλευτή Τραπεζούντας Αλή Σιουκρού, που θεωρούνταν προστάτης των Ελλήνων. Όμως, η δολοφονία του βουλευτή ξεσήκωσε τρομερές πολιτικές αντιδράσεις. Ο Κεμάλ δεν μπορούσε πλέον να τον προστατεύσει και διέταξε την σύλληψή του. Πιθανόν να μη τον χρειαζόταν άλλο και προτιμούσε να εξαφανισθούν μαζί του τα τεκμήρια των φρικαλέων πράξεων του. Ο Οσμάν συνελήφθη και εκτελέστηκε. Ο σφαγέας του Πόντου, προδόθηκε από τους δικούς του ανθρώπους .

Τα γεγονότα αυτά αναγνωρίζονται επισήμως ως γενοκτονία από το Ελληνικό Κράτος και την Αυστραλία αλλά και από διεθνείς οργανισμούς όπως η Διεθνής Ένωση Μελετητών Γενοκτονιών. Θεωρείται μια από τις πρώτες σύγχρονες γενοκτονίες.

Η Γενοκτονία των Ελλήνων πραγματοποιήθηκε παράλληλα με γενοκτονίες σε βάρος και άλλων χριστιανικών πληθυσμών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, δηλ. των Αρμενίων και των Ασσυρίων. σύμφωνα με τον Αριστοκλή Ι. Αιγίδη «1.200.000 ψυχές αποτελούν τον τραγικόν εις ανθρώπινας απώλειας απολογισμόν του αγώνος», από την Άνοιξη του 1914 μέχρι το 1923, αναφερόμενος στον ελληνικό πληθυσμό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στη Μικρά Ασία και Ανατολική Θράκη.

Ξεριζωμός – Η προσφυγιά

Ο συνολικός αριθμός των Ποντίων προσφύγων που ήρθαν στην Ελλάδα υπολογίζεται σε 325.000 – 400.000 άτομα.

Οι πρόσφυγες φτάνοντας στην Ελλάδα περνούσαν από υποχρεωτική каранτίνα, σε επίσης άθλιες συνθήκες.

Η εγκατάσταση των προσφύγων προχώρησε προς δύο βασικές κατευθύνσεις, α) την αγροτική και β) την αστική εγκατάσταση. Η αστική εγκατάσταση συναντούσε μεγαλύτερες δυσχέρειες, κι αυτό γιατί οι πρόσφυγες έπρεπε όχι μόνο να εγκατασταθούν στις πόλεις, αλλά παράλληλα να έχουν τη δυνατότητα να βρουν δουλειά. Το αποτέλεσμα ήταν να δημιουργηθούν γύρω από τις μεγάλες πόλεις προσφυγικοί συνοικισμοί από χαμόσπιτα, όπου οι συνθήκες διαβίωσης ήταν κυριολεκτικά άθλιες.

Οι θετικές αλλαγές της άφιξης των προσφύγων εντοπίζονται σε διάφορες πτυχές του οικονομικού και κοινωνικού βίου.

α) Η μαζική εγκατάσταση προσφύγων, κυρίως στη Μακεδονία και τη Θράκη, σε συνδυασμό με την ταυτόχρονη αποχώρηση 300.000 περίπου Μουσουλμάνων και 60.000 περίπου Βούλγαρων, ανέτρεψε δραματικά τα πληθυσμιακά δεδομένα. Έτσι, το 1926, το ποσοστό του ελληνικού πληθυσμού της Μακεδονίας έφτασε το 88,8% , ενώ το 1928 οι Έλληνες αποτελούσαν το 93,8% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Αυτό σημαίνει πως στα τέλη της δεκαετίας του 1920 η Ελλάδα ήταν το κράτος

με τη μεγαλύτερη εθνική ομοιογένεια στη Βαλκανική και ένα από τα πλέον ομοιογενή κράτη στην Ευρώπη.

β) Στον οικονομικό τομέα, η προσφορά των προσφύγων ήταν τεράστια. Στα τέλη του 1922 η οικονομία της χώρας είχε σχεδόν αποσυντεθεί και η παραγωγή είχε πέσει πολύ χαμηλά. Όμως, οι πρόσφυγες ανέτρεψαν πλήρως την κατάσταση.

γ) Στον πνευματικό τομέα, η συμβολή των προσφύγων υπήρξε τεράστια. Επιστήμονες, διανοούμενοι και διάφοροι άλλοι πνευματικοί άνθρωποι από τη Μ. Ασία λάμπρυναν με την παρουσία τους τον χώρο των ελληνικών γραμμάτων.

Διεθνής αναγνώριση

Στις 24 Φεβρουαρίου 1994 η Βουλή των Ελλήνων ψήφισε ομόφωνα την ανακήρυξη της 19ης Μαΐου, ως «Ημέρα Μνήμης για τη Γενοκτονία των Ελλήνων στο Μικρασιατικό Πόντο», ημέρα που ο Μουσταφά Κεμάλ αποβιβάστηκε στη Σαμψούντα. Επίσης, το 1998 η Βουλή ψήφισε ομόφωνα την ανακήρυξη «της 14ης Σεπτεμβρίου, ως ημέρας εθνικής μνήμης της γενοκτονίας των Ελλήνων της Μικρής Ασίας από το Τουρκικό Κράτος».

Τον Δεκέμβριο του 2007 η Διεθνής Ένωση Μελετητών Γενοκτονιών (International Association of Genocide Scholars ή IAGS) αναγνώρισε επίσημα τη γενοκτονία των Ελλήνων, μαζί με την γενοκτονία των Ασσυρίων.

Σέρρα

Σπουδαιότερος από του χορούς του Πόντου είναι ο Πυρρίχιος (χορός της φωτιάς), που αποτελεί αρχαιοελληνική πολιτισμική κληρονομιά. Τον χόρευαν οι Κουρίτες, οι Αθηναίοι στα Παναθήναια και οι Λάκωνες στα Διοσκούρεια.

Ο Όμηρος τον θεωρούσε ως ένα από τους σπουδαιότερους χορούς. Ο Πυρρίχιος χορός λέγεται και Σέρρα, επειδή χορευόταν κυρίως κοντά στον ποταμό Σέρρα της Τραπεζούντας.

Οι γρήγορες κινήσεις του σώματος, η σύσφιξη των χορευτών μεταξύ τους, η βίαια στροφή των ποδιών στο δάπεδο, οι συσπάσεις των μυών του σώματος, ο ενθουσιασμός που καταλαμβάνει τους θεατές όταν βλέπουν τους χορευτές, όλα αυτά προσδίδουν αίγλη και πρωτοτυπία στο χορευτικό αυτό σύμπλεγμα. Ο Πυρρίχιος είναι ο αρχαιότερος ελληνικός πολεμικός χορός. Οι χορευτές χόρευαν κρατώντας ασπίδα και δόρυ και φορώντας περικεφαλαία.

Κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Κρόνου, πριν τις Τιτανομαχίες και ενώ ο Ζευς ήταν ακόμα βρέφος, οι Κουρήτες χόρευαν τον πυρρίχιο γύρω του κάνοντας δυνατό θόρυβο με τα όπλα και τις ασπίδες τους για να μην ακούσει ο παιδοκτόνος Κρόνος το κλάμα του.

Στην πολιορκία της Τροίας, ο Αχιλλέας, πριν κάψει το νεκρό Πάτροκλο, χόρεψε τον Πυρρίχιο πάνω στην πλατφόρμα των καυσόξυλων πριν παραδώσει τον Πάτροκλο στη νεκρική πυρά (πυρά – Πυρρίχιος).

Ο Πύρρος (γιος του Αχιλλέα) κάτω από τα τείχη της Τροίας, χόρεψε σε αυτό τον ρυθμό, από τη χαρά του για το θάνατο του Ευρύπυλου (Πύρρος – Πυρρίχιος).